

Korzeniewska-Berczyńska, Joanna

[Чумак, Л.Н. Синтаксис русского и белорусского языков: в аспекте культурологии]

Opera Slavica. 1999, vol. 9, iss. 2, pp. 51-52

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117083>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Чумак, Л. Н.: Синтаксис русского и белорусского языков. В аспекте культурологии. Минск 1997, 196 с.

Książka, która jest przedmiotem niniejszych rozważań, pojawiła się na rynku wydawniczym stosunkowo niedawno. Najogólniej mówiąc, dotyczy ona relacji pomiędzy językiem (na poziomie składni) a kulturą. Ponadto jest źródłem wiedzy o relacjach między białoruskim i rosyjskim światem, o sposobach opisu i wartościowania rzeczywistości w obu wymienionych etnosach. Dla zainteresowanego czytelnika może ona stanowić także inspirację do własnych badań porównawczych w zakresie języków pokrewnych.

Konstrukcja tego dzieła jest przejrzysta i czytelna, część wstępna zawiera zwały opis problematyki oraz celów badawczych. W kolejności następują 3 bardzo obszerne rozdziały, którym autorka podporządkowuje podrozdziały i paragrafy; których tytuły wskazują na szczegółowe egzemplifikacje treści sygnalizowanych w tytule rozdziału.

Rozdział I – «Соотношение синтаксиса и культуры» zawiera moim zdaniem materiał najbardziej wartościowy, bo uniwersalny, dla osób zainteresowanych funkcjami języka w aspekcie jego przebogatych i twórczych związków z kulturą. Omawia tutaj autorka między innymi kwestie tak doniosłe jak: **лингвокультурные типы языков, национальный менталитет и языковая личность, роль синтаксиса в языковой картине мира.**

Metodologicznym punktem wyjścia jest dla niej jakże wzbogacająca nasze widzenie świata, zasada antropocentryzmu.

Rozdział II – «Реализация культурного компонента значения синтаксических единиц в системе языка» ma charakter stricte lingwistyczny. Autorka dokonuje tutaj porównawczej typologii syntaksemów uwzględniając przy tym różnorodne kryteria.. Są to: **синтаксемы с национально – культурной семантикой, глаголы-предикаты с национально-культурной семантикой, предложение в аспекте культурологии.**

Ludmiła Czumak nie pomija równie skomplikowanego, co ciekawego zespołu problemów dotyczących fenomenu tekstu. W odrębnym podrozdziale zwraca też uwagę na zjawiska od dawna znane, ale wciąż intrygujące badaczy, mianowicie na tajniki przekładu, na jego funkcje poznawcze. («Перевод как способ выявления этнокультурного своеобразия языка»).

Rozdział III – «Реализация культурного компонента значения синтаксических единиц в речи» zawiera szczegółową i kompetentną analizę lingwokulturową związków wyrazowych, a także tych jednostek językowych, które autorka określa mianem «ключевые выражения эпохи». Udziela ona w tym aspekcie nieco uwagi kapitalnemu problemowi nowomowy z uwzględnieniem funkcjonowania jej elementów we współczesnym języku, co zresztą może być przedmiotem odrębnych opracowań.

L.Czumak dokonuje także interesującego i wszechstronnego omówienia tekstów precedensowych, tutaj warto zacytować samą autorkę: «Реализация культурного

компонента значения синтаксических единиц в речи осуществляется в словосочетаниях, выступающих как продукт компрессии фоновой информации в афористических выражениях и прецедентных текстах, которые представляют собой штампы и стереотипы речевого мышления и отражают языковую способность говорящих. Они несут в себе не только лингвистическую, но и культурно-историческую информацию». (s.180)

Zakończenie książki (s. 181–182) jest niezmiernie skondensowane, co zresztą nie stanowi wady. Autorka zmierza ku syntetycznym omówieniom, zamykając wcześniej wnioskami szczegółowymi zarówno poszczególne rozdziały, jak i podrozdziały.

L. Czumak przedstawiła rezultaty swoich wszechstronnych zainteresowań językiem jako werbalnym kodem kultury, wnosząc oryginalny i znaczący wkład w postaci opracowania podstaw nowego kierunku lingwistycznych badań teoretycznych, a mianowicie - **składni porównawczo-kulturolologicznej języków pokrewnych**.

Wartość publikacji, rzec można, uwypukla zrozumiały język, co z pewnością jeszcze przysporzy jej czytelników. Książkę można gorąco polecić językoznawcom, tłumaczom, kulturologom, filozofom. Tym bardziej, że zawiera ona bogatą literaturę liczącą 174 pozycje.

Autorka recenzji, w dorobku której znajduje się kilkadziesiąt artykułów oraz monografia - wszystko zaś dotyczy językowego obrazu świata Rosjan, znajduje w tej książce bardzo dużo ciekawych, niebanalnych spostrzeżeń.

Tę książkę należy czytać!

Joanna Korzeniewska-Berczyńska

Булдакова, М. Н. – Фомина, Т. Н.: Современный русский язык. Лексикология. Изд-во Удмуртского Университета, Ижевск 1997, 145 с.

Выход в свет учебных пособий по лексикологии – явление нечастое. В 1997 году в Удмуртском Университете было издано новое учебно-методическое пособие по лексикологии русского языка, которое может в наших условиях служить материалом для преподавания основного курса по лексикологии в вузах.

Пособие ориентировано на учащихся филологических факультетов университетов и педагогических институтов. Оно разделено на 11 тем, соответствующих учебной программе курса по лексикологии. Каждый тематический раздел состоит из теоретической части, в которой обсуждается определенная тема и выдвигаются основные проблемы, из практических заданий и списка рекомендуемой литературы. Авторы не ставят своей целью исследовать новые пути развития данной дисциплины, они стремятся в наглядной форме показать основную проблематику отдельных тем. При составлении пособия авторы опирались на научные труды Д. Н. Шмелева, Э. В. Кузнецовой, Ю. Д. Апресяна, В. В. Виноградова и др.